

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Мосьондза Сергія Олександровича на дисертацію
Колюшевої Ольги Святославівни «Англійська адміністративно-правова
термінологія в адміністративному праві України», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07
– адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

1. Актуальність теми дисертації

Проблема налагодження двостороннього зв'язку між органами публічної адміністрації загальнодержавного та міжнародного рівня є дуже актуальною, особливо в умовах інтеграції України до європейського простору. Однак, у процесі здійснення адміністративно-правових процедур може виникнути рід проблем щодо комунікації, адже не кожен державний службовець на високому рівні володіє англійською мовою як мовою міжнародного спілкування.

Як зазначає здобувач, англійська адміністративно-правова термінологія в адміністративному праві України відіграє важливу роль при укладенні договорів, угод, підписанні конвенцій та інше. Однак, більшість термінів адміністративно-правового дискурсу мають значну кількість варіантів перекладу, як українською, так і англійською мовами, тому вчений-адміністративіст має в повній мірі володіти понятійним апаратом адміністративного права з метою досягнення однозначності, повноти та коректності у процесі комунікації.

Таким чином, актуальність дисертаційного дослідження на тему: «Англійська адміністративно-правова термінологія в адміністративному праві України» повністю підтверджується тим, що в умовах інтеграції нашого суспільства до Європейського Союзу необхідно звести до мінімуму випадків неправильного, двозначного розуміння понять при комунікації, особливо це стосується укладення договорів, угод та підписанні меморандумів.

2. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

У ході дослідження здобувачем було використано систему наукових методів дослідження – загальнонаукові (логічний, системний, статистичний), загальнофілософські (діалектичний, емпіричний), загальнологічні (аналізу і синтезу, індукції і дедукції, логіко-семантичний), спеціально-юридичні (формально-догматичний, порівняльного правознавства, правового прогнозування, тлумачення чинного законодавства). Логічний метод було використано для всебічного теоретичного обґрунтування значення англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України.

Логічні методи аналізу й синтезу отримали широке використання в більшості підрозділів дисертації через вичленення з різних нормативно-правових актів і доктрин однорідних юридичних елементів та формування на їх основі категорій нової якості. Методи індукції та дедукції використовувались у багатьох підрозділах залежно від потреб дослідження, аналізуючи адміністративно-правові явища від загального до одиничного або навпаки. Логіко-семантичний метод було використано у всіх без винятку підрозділах дисертації щодо критичного аналізу поглядів вчених на аналізовану проблематику.

У більшості підрозділів (використовувався формально-догматичний метод наукового пізнання, що забезпечив тлумачення законодавства у відносному дистанціюванні від природних, соціологічних і психологічних чинників.

Мета дисертаційної роботи полягала в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практичної реалізації суб'єктами публічної адміністрації своїх повноважень у різноманітних сферах соціального буття забезпечити налагодження двостороннього зв'язку та зрозуміле, коректне та однозначне розуміння.

Дисертацію виконано відповідно до Закону України «Про засади державної мовної політики» від 03.07.2012 № 5029-VI, Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 № 1629-IV, Концепції адміністративної реформи в Україні, затвердженої Указом Президента України від 22.07.1998 № 810, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5, Указу Президента України «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні» від 16.11.2015 № 641/2015, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів, спрямованих на активізацію вивчення громадянами англійської мови, на період до 2020 року» від 10.03.2016 № 199-р, Постанови Кабінету Міністрів України «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею» від 27.01.2010 № 55-01 та плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин».

Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Отже, аналіз змісту роботи свідчить про її логічну структурну побудову, ґрунтовність дослідження та високий науково-теоретичний та прикладний рівень дисертації.

3. Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна отриманих результатів аргументується тим, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі, присвячених англійській адміністративно-правовій термінології в адміністративному праві України. Під час дослідження отримано результати, які характеризуються науковою новизною.

Автором визначено місце і роль англійської адміністративно-правової термінології в сучасному адміністративному праві України. Англійська адміністративно-правова термінологія входить до складу юридичної термінології. Як стверджує автор, англійська адміністративно-правова термінологія має ряд нагальних завдань для вирішення, а саме: усунення двозначності, негативної синонімії, калькування та контекстуального відмежування в процесі комунікації.

Здобувачем проаналізовано значення англійської мови як засобу інтеграції вітчизняного адміністративного права до світової спільноти і визначено, що вона має провідне значення в науці, навчанні, менеджменті (публічному управлінні), як засіб налагодження зв'язків із різними суб'єктами права. Забезпечуючи однозначне, правильне та коректне вживання термінології, зрозуміле усім суб'єктам на різних стадіях комунікації, у написанні наукових статей, у проведенні наукових досліджень та запровадженні їх результатів, у більшості випадків використовується англійська мова, що дає можливість долучитися до світової наукової спадщини науковцям з різних країн світу.

Заслуговує на увагу висновок автора про роль англійської мови в діяльності вченого-адміністративіста. Учені-адміністративісти мають ретельно та детально досліджувати вживання адміністративно-правової термінології з метою підвищення правової культури держави та усунення непорозуміння між суб'єктами державної влади, як на загальнодержавному, так і на міжнародному рівнях. Учений-адміністративіст при перекладі адміністративно-правових термінів англійською мовою має враховувати їх законодавче визначення, не розширюючи чи звужуючи його.

Здобувачем визначено, що адміністративно-правові відносини в англійській інтерпретації, які використовуються у Франції, Федеративній Республіці Німеччина, Польщі – це суспільні відносини у формі соціальної взаємодії між суб'єктами та об'єктами публічного управління із

використанням англійської адміністративно-правової термінології з метою встановлення стійких правових зв'язків та виникнення юридичних наслідків.

Отже, у результаті здійсненого дисертаційного дослідження, автором сформовано низку висновків, рекомендацій і пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України в аналізованій сфері, які характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий внесок здобувача в науку.

4. Наукова і практична цінність дисертації

Аналіз змісту роботи свідчить про самостійне, завершене, аргументоване, комплексне дослідження і дозволяє констатувати його високий науково-теоретичний та прикладний рівень. Вдала структурна побудова дисертації доводить науково вивіреним та аргументованим підхід до вирішення визначених завдань і досягнення мети дослідження. Висунуті й обгрунтовані дисертантом положення та рекомендації мають значну наукову цінність, оскільки в дисертації пропонуються нові шляхи вирішення важливого загальнодержавного завдання, яке реалізується у сфері дії права та за допомогою права.

Основні положення дисертаційного дослідження обговорювалися під час роботи чотирьох науково-практичних конференцій, таким чином автор глибоко підійшов до аналізу обраної ним проблематики.

На високому доктринальному рівні автором з'ясовано, що ученим-адміністративістам слід зосередити свою увагу на усуненні недоліків та непорозумінь у міжнародній комунікації та в адміністративному праві зокрема, адже покращення рівня знання англійської мови, як мови міжнародного спілкування, є запорукою правильного та однозначного розуміння між вченими-адміністративістами по всьому світу(С. 86).

Особливо ґрунтовно автором визначено, що вітчизняний законодавець відносить державну службу до різновиду публічної служби і наголошує на політичній неупередженості даної діяльності. Політична складова має бути відсутньою у діяльності суддів, прокурорів, інших державних службовців,

щоб уникнути нівелювання владою та лобіювання інтересів політичних еліт. Окрім того, аполітичність державної служби має бути безумовною, що є запорукою попередження скоєння корупційних діянь на загальнодержавному та регіональному рівнях (С. 138-139).

Здобувачем доведено, що на даний час є намагання створення світового глобального простору, прикладом є існування Європейського Союзу, який має велику кількість адміністративно-правових актів, покликаних узгодити діяльність та співпрацю між країнами-членами Європейського Союзу. Ці акти ратифікуються у державному законодавстві країни-члена і глибоко проникають у виникаючі суспільні відносини, тим самим все більше і більше зникає чіткість у поділі правових сімей (С. 202).

У висновках дисертації на основі теорії адміністративного права, законодавства, досягнень суб'єктів публічної адміністрації у сфері англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України здобувачем наведено нове розв'язання наукового завдання щодо розвитку засад та адміністративного інструментарію у сфері англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України й запропоновано низку висновків, пропозицій і рекомендацій.

Отже, дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, з використанням останніх досягнень науки адміністративного права. Усі сформовані в ньому положення й висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора.

5. Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальшого теоретичного розроблення питань англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України;

– правозастосовній діяльності – щодо покращення англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України;

– навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право і процес», «Міжнародне право», «Іноземна мова», у підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій.

Таким чином, дисертаційна робота є не лише має високий науково-теоретичний рівень, а також практичну цінність, про що свідчать відповідні акти впровадження.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Дисертаційне дослідження, як і будь яка наукова праця, містить певні спірні положення, які потребують додаткового уточнення.

1. На С. 35 дисертації здобувач стверджує, що входження англомовних запозичень в українську правничу термінологію відбувається шляхом спрощення семантичної структури терміну, ускладнення лексичної структури, звуження та розширення значень. Очевидно, що вчений-адміністративіст зустрічаючи у своїй професійній діяльності запозичені англомовні терміни, має зважати на особливості їх семантичної структури, задля уникнення некоректності перекладу. Думка здобувача є дійсно слушною, однак учений-адміністративіст, маючи справу з англійськими термінами, має враховувати контекст їх вживання та формувати цілісну картину цільової комунікації.

2. На С. 37 дисертації здобувач стверджує, що чинними нормативно-правовими актами користуються не тільки практикуючі юристи, судді, прокурори та інші фахівці у галузі права, але й звичайні громадяни, які не є спеціалістами у даній сфері, тому важливо досягнути високого рівня розуміння і для даних верств населення, не втрачаючи юридичної складової наповненості тексту. Однак, здобувачем не визначена межа, яку не можна переходити при спрощенні юридично направленою тексту задля його зрозумілості пересічними громадянами.

3. На С. 41 дисертації здобувач зазначає, що термін «publicadministration» – з одного боку його можна перекласти, як «державне та регіональне управління», з іншого – «публічна адміністрація», і третій варіант – «державна служба». Важливо, що переклад «державне управління» – це калькування терміну «publicadministration», так як не враховане поняття «публічний». Переклад даного терміну залежить від контексту, в якому він вживається. Однак, вважаємо при використанні перекладу «державне управління» все-таки враховується публічно-правова складова даної адміністративно-правової діяльності і термін «publicadministration» може мати ще і четвертий варіант перекладу як «державне управління».

4. На С. 117 дисертації здобувач зазначає, що адміністративно-правові відносини в англійській інтерпретації – це суспільні відносини у формі соціальної взаємодії між суб'єктами та об'єктами публічного управління із використанням англійської адміністративно-правової термінології з метою встановлення стійких правових зв'язків та виникнення юридичних наслідків. Однак, важливо, що у даних адміністративно-правових відносинах в англійській інтерпретації є велика імовірність притягнення до відповідальності суб'єктів, які не дотримуються домовленостей, тому до визначення необхідно додати ще фразу: «за невиконання домовленостей суб'єкти можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності».

5. На С. 133 здобувач стверджує, що з метою правильного застосування приписів адміністративно-правового акту, він має ґрунтуватися на принципах однозначності, зрозумілості, закріплення у певні форми, легальності. Однак, необхідно додати до цього переліку ще й принципи гласності, законності, імперативності.

6. Хоча запропоноване дисертантом оформлення роботи в цілому заслуговує позитивної оцінки, слід все ж вказати, що з урахуванням логіки обраної для дослідження теми, у підрозділі 2.1 другого розділу дисертації «Зміст загальних термінів адміністративного права України в англійській інтерпретації» доцільно було б передбачити окремий параграф, присвячений

вимогам, що висуваються до адміністративних термінів в англійській інтерпретації. Адже, враховуючи специфіку їх вживання, необхідно зважати на особливість функціонування адміністративного права України.

Проте, зазначені зауваження свідчать про різноплановість дослідження та не впливають на якість та наукову цінність дисертаційної роботи.

7. Висновки

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, докладно викладені в опублікованих автором наукових статтях, тезах доповідей на конференціях.

Дисертаційне дослідження за своєю актуальністю, новизною та обґрунтованістю одержаних результат відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, що затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог МОН України.

Підсумовуючи викладене, варто відзначити, що дисертаційне дослідження на тему «Англійська адміністративно-правова термінологія в адміністративному праві України» є самостійним, завершеним, комплексним монографічним дослідженням та має високий науково-теоретичний та прикладний рівень, а його автор – Колюшева Ольга Святославівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

проректор з навчальної та наукової роботи

Університету сучасних знань

доктор юридичних наук, професор

С. О. Мосьондз

